

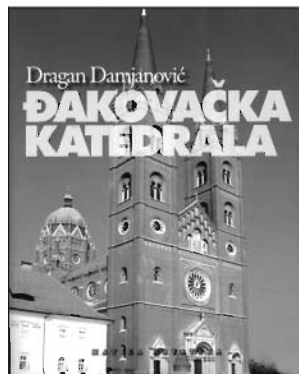
Dragan Damjanović

Đakovačka katedrala

Matica Hrvatska Zagreb, Zagreb, 2009.

Najveći broj ljudi iz struke slaže se u ocjeni da je đakovačka katedrala najznačajniji sakralni objekt Đakova, Slavonije, a vjerojatno i jedan od najznačajnijih sakralnih objekata izgrađenih u srednjoj Europi tijekom druge polovice 19. stoljeća. Upravo stoga ne treba čuditi da su o katedrali ispisane brojne stranice knjiga, časopisa, vodiča, novina i drugih publikacija na kojima se čitateljima nastojalo približiti motive, način gradnje, ulogu pojedinih umjetnika i niz drugih relevantnih pojedinosti vezanih za njezinu izvedbu. Bez obzira na različite ciljeve, i sukladno tome očiti pluralitet pristupa pojedinih autora koji su pisali o katedrali (Cepelić, Pavić, Rogić, Šuljak, Jarm – da spomenimo samo neke, domicilne), knjiga Dragana Damjanovića zauzima posebno mjesto. Naime, riječ je o doktorskoj disertaciji koja podrazumijeva analitičnost, sustavnost, poznavanje kompletne bibliografije radova napisanih o katedrali, upotrebu znanstvene aparature, konzistentnu metodičnost, ali i kvalitetne mentore i recenzente. Uz cjelovitost, možda najznačajniji moment koji izdvaja Damjanovićevu knjigu od drugih publikacija koje su za cilj imale približiti đakovačku dijecezansku crkvu zainteresiranoj čitalačkoj publici jeste činjenica kvalitetnog pozicioniranja izgradnje katedrale u odnosu naspram osnovnih stilskih opredjeljenja onoga vremena (kako sakralne tako i svjetovne arhitekture; kako unutar, tako i izvan okvira Habsburške monarhije). Sljedeća bitna odrednica ove monografije, po kojoj se ona razlikuje od većine do sada napisanih, leži u dobro izbalansiranoj, kritičkoj valorizaciji Rösnerovih i Schmidtovih projekata, ali i pojedinih Strossmayerovih zahtjeva koji nisu uvijek bili utemeljeni na dovoljno dobrom poznavanju materije o kojoj je veliki biskup, razumije se, imao posljednju riječ.

Za sve one koje interesira lokalna povijest treba istaknuti i to kako je autor dao neka logički utemeljena zapažanja vezana za postojanje prvih đakovačkih katedrala i uopće povijesni razvoj biskupije do sredine 19. stoljeća, vremena kada biskup Josip Juraj Strossmayer postaje njezin čelni čovjek. Kako je gradnja i

uređenje katedrale odražavala svu složenost društvenog i političkog života Hrvatske druge polovice 19. stoljeća, a čiji je jedan od bitnih protagonista bio upravo biskup Strossmayer, čak da je i htio, autor ove monografije nije mogao ne posvetiti određeni prostor i dinamici društvenog i političkog života Hrvatske u tome periodu.

U uvodnim dijelovima studije Damjanović će ponuditi kraći pregled povijesti biskupije, već spomenuti osvrt na prijašnje đakovačke katedrale te uvid u nerealizirane projekte katedrala Strossmayerovih prethodnika tijekom prve polovice 19. stoljeća.

U centralnom dijelu knjige, dakako, razmatraju se sve pojedinosti vezane za gradnju i opremanje katedrale. Nakon što je ukazano na umjetnički kontekst unutar kojega se katedrala gradila autor je prišao detaljima vezanim za nabavu pojedinih programa, njihovim korekcijama i organizaciji njihove izvedbe. Posebno se čini interesantnim dio studije u kojem se razmatra stanje gradnje nakon smrti arhitekta Karla Rösnera i dovođenja Friedricha Schmidta, istaknutog bečkog arhitekta koji će ponuditi neka nova rješenja vezana, kako za gradnju, tako i uređenje katedrale. „U sačuvanim Rösnerovim i Schmidtovim projektima za Đakovo očitavaju se ne samo promjene koncepcije izgleda katedrale nego i općenita događanja u srednjoeuropskoj arhitekturi tog doba, kada su romantičarski principi građenja ustupali mjesto visokohistoricističkim.“

Zadnja poglavlja knjige donose razmatranja i o ostalim, važnim aspektima uređenja katedrale: unutrašnjoj opremi, slikarstvu i figuralnoj plastici. Nakon konciznih zaključnih razmatranja slijede instruktivni prilozi od kojih posebno treba spomenuti popise vodećeg građevnog osoblja, slikarskih i kiparskih radova u katedrali, kronologiju katedrale, popis literature, arhivskih izvora te kazalo imena. Ako izuzmemo iznimno neinventivne korice knjige, sve ono što se između korica može naći valjani je razlog da što je moguće prije uđete u jednu od knjižara Matice hrvatske i vašoj biblioteci pridodate još jedan vrijedan naslov. Knjiga Dragana Damjanovića *Đakovačka katedrala* nije napisana da bi vas informirala, napisana je, prije svega, da bi produbila vaše spoznaje o jednoj od najvažnijih sakralnih građevina druge polovice 19. stoljeća. I to ne samo u Hrvatskoj.

Borislav Bijelić